

Sygn. akt I ACa 182/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Sławomir Jurkowicz
Sędziowie:	SSA Beata Wolfke - Kobzar (spr.) SSO del. Artur Tomanek
Protokolant:	Marta Perucka

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2014 r. we Wrocławiu na rozprawie
sprawy z powództwa **Przedsiębiorstwa (...) spółki z o.o. w K.**
przeciwko **(...) S.A. w T.**

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu

z dnia 18 listopada 2013 r. sygn. akt VI GC 167/10

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej 88.571,62 zł (osiemdziesiąt osiem tysięcy pięćset siedemdziesiąt jeden złotych 62/100)

z ustawowymi odsetkami liczonymi do dnia zapłaty:

- od kwoty 5.148,16 zł od dnia 26.09.2008 r.

- od kwoty 2.446,00 zł od dnia 6.10.2008 r.

- od kwoty 12.455,00 zł od dnia 10.10.2008 r.

- od kwoty 22.325,38 zł od dnia 13.10.2008 r.

- od kwoty 6.586,24 zł od dnia 14.10.2008 r.

- od kwoty 20.777,80 zł od dnia 16.10.2008 r.

- od kwoty 6.092,18 zł od dnia 25.10.2008 r.

- od kwoty 1.952,00 zł od dnia 3.11.2008 r.
  - od kwoty 6.531,39 zł od dnia 8.11.2008 r.
  - od kwoty 3.034,42 zł od dnia 11.11.2008 r.
  - od kwoty 1.223,05 zł od dnia 21.08.2009 r.,
  - w pozostałym zakresie powództwo oddala,
  - zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej 165 zł kosztów procesu,
  - nakazuje obu stronom, aby uiściły na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Opolu po 313,08 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo ze środków budżetowych;
- 2. oddala dalej idącą apelację;**
- 3. zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej 2.980 zł kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód – Przedsiębiorstwo (...) Spółka z o.o. w K. – dochodził od pozwanego – (...) S.A. w T. – zapłaty 173.481,66 zł z odsetkami tytułem należności za wykonane w 2008 r. usługi transportowe.

W sprzeciwie od wydanego w sprawie nakazu upominawczego pozwany wniósł o oddalenie powództwa. Zarzucił, że przed sporem złożył powodowi oświadczenie o potrąceniu. Wierzytelnościom powoda przeciwstawił wierzytelności o wynagrodzenie za usługi świadczone na jego rzecz oraz wierzytelność o zapłatę kar umownych zastrzeżonych na wypadek złamania zakazu nawiązywania bezpośrednich kontaktów z klientem pozwanego, tj. z firmami (...) GmbH oraz (...) GmbH & Co. KG Sucursal en Espana.

Wyrokiem z dnia 4.08.2010 r., w sprawie sygn. akt VI GC 129/09, Sąd Okręgowy zasądził od strony pozwanej na rzecz powodowej kwotę 156.203,70 zł wraz z ustawowymi odsetkami od poszczególnych kwot szczegółowo opisanych w sentencji (pkt 1), dalej idące powództwo oddalił (pkt 2) i zasądził od strony pozwanej na rzecz powodowej kwotę 12.292 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 3). Sąd ten za skuteczne uznał potrącenie dokonane przez pozwaną jedynie co do kwoty 17.277,95 zł z faktur z dnia 8.08.2008 r., z terminem płatności na dzień 22.08.2008 r., w związku z którymi w niniejszym procesie powód dochodził zapłaty 27.577,56 zł. W pozostałym zakresie zarzut potrącenia Sąd uznał za bezskuteczny, wskazując, że skoro zastrzeżono karę w euro, zaś dochodzone wierzytelności wyrażone są w złotych, brak było koniecznej jednorodności świadczeń.

W uwzględnieniu apelacji pozwanego Sąd Apelacyjny uchylił wyrok w punkcie 1 i 3, i w tym zakresie sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając mu orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt I), zaś apelację strony powodowej oddalił (pkt II). Sąd Odwoławczy za dopuszczalne uznał potrącenie wierzytelności pieniężnych wyrażonych w różnych walutach, zatem uchylenie się przez Sąd I instancji od rozstrzygnięcia o zasadności naliczenia kar umownych, które przekraczają wartość dochodzonego roszczenia, skutkowało nierozpoznaniem istoty sprawy. Sąd Apelacyjny zalecił Sądowi Okręgowemu dokonanie wykładni pkt 5 dodatkowych uzgodnień zawartych

w akceptowanych przez powoda zleceniach transportowych i ustalenie, czy ustanowiony tam zakaz został przez powoda naruszony. Sąd Odwoławczy wskazał przy tym na konieczność poszerzenia materiału dowodowego o zeznania świadków D. H. i J. M. oraz oceny w zależności od przebiegu ponownego postępowania – na podstawie art. 233 § 2 k.p.c. – zaniechania złożenia przez powoda rejestru sprzedaży za rok 2008.

Zaskarżonym obecnie wyrokiem z 18.11.2013 r., Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz powoda 156.203,70 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwot częściowych (pkt 1) oraz 17.692 zł kosztów postępowania, w tym 9.017 zł tytułem zastępstwa procesowego za obie instancje i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (pkt 2); zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1.200 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (pkt 3) i nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Opolu kwotę 626,15 zł tytułem brakujących wydatków (pkt 4).

U podstaw powyższego rozstrzygnięcia legły następujące, istotne ustalenia faktyczne:

W ramach prowadzonej działalności gospodarczej, strony zlecały sobie wzajemnie usługi transportowe.

W okresie od 8.07.2008 r. do dnia 26.09.2008 r. na podstawie zleceń transportowych pozwanego, powód wykonał na jego rzecz 33 kursy i wystawił faktury VAT o nr:

- (...) na kwotę 6.550,52 zł, z terminem płatności 22.08.2008 r.
- (...) na kwotę 6.345,82 zł z terminem płatności 22.08.2008 r.
- (...) na kwotę 6.448,36 zł z terminem płatności 22.08.2008 r.
- (...) na kwotę 7.509,72 zł z terminem płatności 22.08.2008 r.
- (...) na kwotę 6.088,96 zł z terminem płatności 22.08.2008 r.
- (...) na kwotę 6.451,75 zł z terminem płatności 24.08.2008 r.
- (...) na kwotę 6.550,52 zł z terminem płatności 25.08.2008 r.
- (...) na kwotę 6.550,72 zł z terminem płatności 25.08.2008 r.
- (...) na kwotę 7.776,95 zł z terminem płatności 5.09.2008 r.
- (...) na kwotę 4.375,19 zł z terminem płatności 6.09.2008 r.
- (...) na kwotę 4.453,01 zł z terminem płatności 6.09.2008 r.
- (...) na kwotę 3.743,69 zł z terminem płatności 14.09.2008 r.
- (...) na kwotę 3.684,78 zł z terminem płatności 1.09.2008 r.
- (...) na kwotę 5.640,25 zł z terminem płatności 12.09.2008r.
- (...) na kwotę 2.434,67 zł z terminem płatności 14.09.2008 r.
- (...) na kwotę 5.670,95 zł z terminem płatności 14.09.2008 r.
- (...) na kwotę 2.446,05 zł z terminem płatności 5.10.2008 r.
- (...) na kwotę 5.148,16 zł z terminem płatności 25.09.2008r.
- (...) na kwotę 6.042,18 zł z terminem płatności 9.10.2008 r.
- (...) na kwotę 2.974,13 zł z terminem płatności 9.10.2008 r.
- (...) na kwotę 12.418,20 zł z terminem płatności 12.10.2008 r.

- (...) na kwotę 6.209,10 zł z terminem płatności 15.10.2008 r.
- (...) na kwotę 6.266,21 zł z terminem płatności 12.10.2008 r.
- (...) na kwotę 3.640,97 zł z terminem płatności 12.10.2008 r.
- (...) na kwotę 3.438,69 zł z terminem płatności 9.10.2008 r.
- (...) na kwotę 2.440,00 zł z terminem płatności 15.10.2008 r.
- (...) na kwotę 8.475,10 zł z terminem płatności 15.10.2008 r.
- (...) na kwotę 6.586,24 zł z terminem płatności 13.10.2008 r.
- (...) na kwotę 3.653,60 zł z terminem płatności 15.10.2008 r.
- (...) na kwotę 6.092,18 zł z terminem płatności 24.10.2008 r.
- (...) na kwotę 1.952,00 zł z terminem płatności 2.11.2008 r.
- (...) na kwotę 6.531,39 zł z terminem płatności 7.11.2008 r.
- (...) na kwotę 3.034,42 zł z terminem płatności 10.11.2008 r.

Nadto, z tytułu wcześniej wykonanych na rzecz pozwanego, nierozliczonych w terminie usług, powód wystawił pozwanemu notę odsetkową nr (...) z 31.12.2008 r., na łączną kwotę 1.223,05 zł.

Zlecenia transportowe pozwanego w pkt 5 zawierały klauzulę stanowiącą, że przewoźnik zobowiązuje się nie podejmować żadnych czynności mających na celu nawiązanie współpracy z klientem zleceniodawcy w okresie 12 miesięcy od momentu podjęcia ładunku. W innym wypadku pozwany rości sobie prawo do naliczenia kary umownej w wysokości 30.000 euro. Przez klienta określonej firmy transportowo-spedycyjnej należy rozumieć bezpośredniego zleceniodawcę, który nie był wprost wskazany w zleceniach transportowych. Powyższe zastrzeżenie jest często praktykowane przez firmy transportowo-spedycyjne i ma na celu ochronę przed przejęciem klientów przez podwykonawców realizujących zlecenia.

Specyfiką rynku tych usług jest, że duże firmy, np. (...) w Niemczech, zlecają transport dużemu spedytorowi, np. firmie (...), ta natomiast zleca transport podwykonawcy, tu pozwanemu, który może wykonać usługę własnym transportem lub zlecić ją komuś innemu. Z reguły największe firmy chemiczne mają podpisane stałe umowy z największymi spedytorami. Kierowca finalnego spedytora po przybyciu na miejsce załadunku powołuje się na zlecenie pierwotne, tj. spedytora pierwotnego, np. firmę (...). Powód współpracował z (...) GmbH w Niemczech od 4-5 lat. Pozwany nie wskazywał powodowi wykazu swoich klientów.

We wrześniu 2008 r. pozwany poinformował powoda o powziętej wiedzy o łamaniu przezeń zakazu umownego, co miałyby polegać na realizacji przewozów na rzecz (...) za pośrednictwem (...) GmbH. Wzywając do powstrzymania się od tych działań, pozwany obciążył powoda karą umowną w wysokości 30.000 euro i zapowiedział, że w razie kontynuacji nieuczciwie nawiązanych kontaktów potrąci karę z należności powoda. Karę objął notą obciążeniową nr (...) z 22.08.2008 r. na 99.489 zł. W nocy obciążeniowej nr (...) pozwany obciążył powoda kolejną karą za złamanie zakazu konkurencji, tym razem w wysokości 106.644 zł.

W zamiarze rozliczenia wzajemnych zobowiązań, pozwana spółka wystawiła powodowi 30.09.2008 r. notę nr 38/2008, w której podała, że dokonuje kompensaty wzajemnych wierzytelności, tj. jej zobowiązań z tytułu faktur VAT nr:

- (...) na kwotę 6.448,36 zł z terminem płatności do 22.08.2008 r.,
- (...) na kwotę 6.345,82 zł z terminem płatności do 22.08.2008 r.,
- (...) na kwotę 6.550,52 zł z terminem płatności do 22.08.2008 r.,
- (...) na kwotę 7.509,72 zł z terminem płatności do 22.08.2008 r.,
- (...) na kwotę 6.088,96 zł z terminem płatności do 22.08.2008 r.,
- (...) na kwotę 6.550,52 zł z terminem płatności do 25.08.2008 r.,
- (...) na kwotę 6.451,75 zł z terminem płatności do 24.08.2008 r.,
- (...) na kwotę 6.550,72 zł z terminem płatności do 25.08.2008 r.,
- (...) na kwotę 7.776,95 zł z terminem płatności do 5.09.2008 r.,
- (...) na kwotę 4.375,19 zł z terminem płatności do 6.09.2008 r.,
- (...) na kwotę 4.453,01 zł z terminem płatności do 6.09.2008 r.,
- (...) na kwotę 3.684,78 zł z terminem płatności do 1.09.2008 r.,
- (...) na kwotę 5.640,25 zł z terminem płatności do 12.09.2008 r.,
- (...) na kwotę 2.434,67 zł z terminem płatności do 14.09.2008 r.,
- (...) kwotę 5.670,95 zł z terminem płatności do 14.09.2008 r.,
- (...) na kwotę 3.743,69 zł z terminem płatności do 14.09.2008 r.,

tj. 16 objętych żądaniem pozwu faktur o łącznej wartości 90.275,86 zł oraz wcześniej wystawionych faktur:

- (...) na kwotę 7.375,27 zł,
- (...) na kwotę 2.561,61 zł,
- (...) na kwotę 2.565,98 zł,
- (...) na kwotę 6.445,10 zł,
- (...) na kwotę 2.620,76 zł,

o łącznej wartości 21.568,72 zł (w sumie 111.844,58 zł) z jego wierzytelnościami za wykonane usługi, objętymi fakturami:

- nr (...) na kwotę 2.074 zł, z terminem płatności do 11.09.2008 r.,
- nr (...) na kwotę 5.508,64 zł z terminem płatności do 14.09.2008 r.,
- nr (...) na kwotę 2.074 zł z terminem płatności do 15.09.2008 r., łącznie 9.656,64 zł oraz z noty obciążeniowej nr (...) z 22.09.2008 r. na 99.489 zł kary umownej, której termin płatności wyznaczono 6.11.2008 r. (w sumie 109.145,64 zł).

Poza tym pozwany wystawił powodowi notę nr (...) z 13.10.2008 r.,

w której podał, że dokonuje kompensaty wzajemnych wierzytelności, tj. objętych pozwem jego zobowiązań w łącznej wysokości 77.629,36 zł z dalszych faktur poczynając od nr: (...) na 5.148,16 zł, z terminem płatności do 25.09.2008 r.

Przy pismach z 1, 8 i 28 października 2008 r. powód zwrócił pozwanemu notę obciążeniową nr (...) z 22.09.2008 r., notę kompensacyjną nr (...) z 3.10.2008 r., notę obciążeniową nr (...) z 13.10.2008 r. i notę kompensacyjną nr (...) z 13.10.2008 r. wskazując, że są pozbawione podstaw prawnych i faktycznych.

W piśmie z dnia 9.03.2009 r. pozwany wskazał na brak podstaw do zapłaty należności wymienionych w wezwaniu, wobec potrącenia jego zobowiązań z faktur (...) z 30.06.2008 r. – (...) z 31.07.2008 r. (z wyjątkiem należności z faktury (...) z 31.07.2008 r., w kwocie 2.698,94 zł), z jego wierzytelnością o zapłatę kary umownej objętej notą obciążeniową nr (...) z 22.09.2008 r. Pozwany wskazał też na potrącenie pozostałych należności z faktur wymienionych w wezwaniu, które nastąpiło wskutek oświadczenia zawartego w piśmie i nocie kompensacyjnej nr 40 z dnia 13.10.2008 r.

Przy takich ustaleniach, z powołaniem się na art. 774 k.c. i nast., a także na art. 498 § 1 k.c., Sąd Okręgowy uznał powództwo w znacznej części za zasadne, gdyż oświadczenie pozwanego o potrąceniu ocenił jako nieskuteczne. Zdaniem Sądu Okręgowego, powód nie naruszył zakazu ustanowionego w pkt 5 zleceń transportowych w stosunku do (...) GmbH (...) i (...) GmbH&Co.KG Sucursal en Espana, co przesądza o braku podstaw do naliczenia kar umownych.

Niezależnie od powyższego Sąd I instancji wskazał, iż nawet gdyby przyjąć, że pozwany był uprawniony do naliczenia kary umownej z noty obciążeniowej nr (...), zgłoszonej do potrącenia w nocie kompensacyjnej nr (...), doręczonej powodowi 03.10.2008 r., kompensata nie mogła wówczas nastąpić, gdyż w nocie obciążeniowej nr (...) termin płatności 99.489 zł wyznaczono na dzień 6.11.2008 r. Tym samym oświadczenie o potrąceniu było przedwczesne, bowiem nastąpiło, zanim wierzytelność z w/w noty stała się wymagalna.

Jednocześnie Sąd stwierdził, że wobec oddalenia przez Sąd Apelacyjny apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego z 4.09.2010 r., prawomocnie orzeczono o umorzeniu dochodzonej przez powoda wierzytelności w kwocie 17.277,95 zł.

Obecnie apelację wywiódł pozwany, skarżąc wyrok w całości i zarzucając:

1. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c., przez nieuwzględnienie części materiału dowodowego w sprawie i niedokonanie oceny zeznań świadków A. L., T. P., A. W., A. B. (1) i H. K. oraz dokumentów z k. 296-421 akt, a nadto przez dokonanie ustaleń faktycznych krańcowo odmiennych od przyjętych w wyroku Sądu Okręgowego z 4.08.2010 r. i zaaprobowanych przez Sąd Apelacyjny w wyroku z 10.11.2010 r., pomimo że dowody przeprowadzone przy ponownym rozpoznaniu sprawy nie dawały do tego podstaw;

2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na:

- ustaleniu, że powód nie otrzymał danych klientów pozwanego, na rzecz których świadczył usługi jako podwykonawca pozwanego;

- nieustaleniu, że powód nawiązał bezpośrednią współpracę z klientami pozwanego (...) GmbH (...) oraz (...) GmbH&Co.KG Sucursal en Espana;

3. naruszenie art. 233 § 2 k.p.c. w zw. z art. 386 § 6 k.p.c., przez zaniechanie oceny odmowy udostępnienia przez powoda rejestru sprzedaży;

4. błędne zastosowanie art. 498 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. oraz

479⁽⁽¹²⁾⁾§ 1 k.p.c. i art. 386 § 6 k.p.c., przez uznanie, że termin płatności kary umownej objętej notą obciążeniową nr (...) upłynął 6.11.2008 r.;

5. naruszenie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c., przy orzeczeniu o kosztach postępowania.

Wskazując na powyższe, pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów postępowania za wszystkie instancje.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego oraz kosztów postępowania zabezpieczającego w kwocie 7.481,63 zł.

Sąd Apelacyjny dodatkowo ustalił, że:

Spółka (...) GmbH (...) początkowo współpracowała z pozwanym. Bezpośrednią współpracę z powodem pozwany rozpoczął w 2008 r., z inicjatywy powoda. Rola firmy (...) GmbH jako spedytora firmy (...) jest powszechnie znana w kręgu spedytorów. Podwykonawca realizujący zlecenie transportowe wie, że wykonuje przewóz realizując zlecenie (...) GmbH, ponieważ musi zgłosić się do B. z podaniem nazwy tej spółki.

dowód: zeznania świadków: D. H. k. 652-654, A. W., k. 276, A. B., k. 277, przesłuchanie D. C., k. 937.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego są w zasadzie prawidłowe, jednak wymagały uzupełnienia co do okoliczności związanych z podjęciem współpracy powoda ze spółką (...). Uzupełnienia stanu faktycznego Sąd Apelacyjny dokonał na podstawie zeznań świadków słuchanych przed Sądem I instancji. Z tak uzupełnionych ustaleń faktycznych, przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, Sąd Odwoławczy wywiódł częściowo odmienne wnioski i oceny prawne od zaprezentowanych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia.

Należy przypomnieć, że dochodzone przez powoda roszczenie o zapłatę należności za wykonane na rzecz pozwanego usługi transportowe nie było sporne. Spór w niniejszej sprawie dotyczył naruszenia przez powoda zakazu z punktu 5 zleceń transportowych, naliczenia zastrzeżonej tam kary umownej oraz skuteczności oświadczeń pozwanego o potrąceniu kary.

Wszelchna analiza całokształtu zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego, w szczególności zeznań wskazanych wyżej świadków, nie potwierdza wniosku Sądu I instancji, że pozwany nie wykazał naruszenia przez powoda zakazu pkt 5 zleceń transportowych. Przeciwnie, uzasadnia przekonanie o świadomym złamaniu tego zakazu przez podjęcie współpracy z (...)GmbH (...).

Słusznie zarzuca pozwany, że Sąd I instancji generalnie uchylił się od oceny zeznań świadków, a w szczególności bez podania motywów swojej decyzji nie uwzględnił części tych zeznań o istotnym znaczeniu dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Stanowczo potwierdzają one zarzut pozwanego, że realizując zlecenia pozwanego powód powziął wiedzę o tym, że bezpośrednim zleceniodawcą przewozów jest (...) GmbH. Dowodzą tego nie tylko zeznania świadków – pracowników pozwanego (A. W., k. 276, A. B. (3), k. 277), czy prezesa jego zarządu, ale przede wszystkim zeznania D. H., k. 652,

pracownika spółki (...), osoby niepowiązanej z żadną ze stron i niezainteresowanej wynikiem sprawy. D. H. podał, że to powód zwrócił się do niego o zlecenia i że współpracuje z nim od ok. 4-5 lat, co Sąd I instancji ustala, nie wyprowadzając z tej okoliczności żadnych wniosków, a co w zestawieniu z datą składania przez tego świadka zeznań (2012 r.) ewidentnie wskazuje, że współpraca powoda z (...) GmbH rozpoczęła się w 2008 r., tymczasem wcześniej (...) GmbH współpracował z pozwanym. Także zresztą pracownik powoda H. K. przyznał (k. 290), że najpierw powód współpracował z pozwanym, zaś później nawiązał współpracę ze spółką (...), tyle że odmiennie niż D. H. i niewiarygodnie wskazał, że to spółka (...) zwróciła się do powoda z ofertą współpracy. Z zeznań pracownika (...) jak i pracowników pozwanego wynika z kolei, że rola (...) jako spedytora firmy (...) jest znana w kręgu spedytorów, a podwykonawca realizujący zlecenie transportowe wie, że realizuje transport zlecony przez firmę (...), ponieważ musi zgłosić się do B. z podaniem nazwy głównego spedytora (tu: H.). Powodowi był więc znany bezpośredni klient pozwanego, mimo że ten nie figurował w zleceniu transportowym. Oczywistym jest przy tym, że kierowca nie otrzymywał tych danych bezpośrednio od pozwanego (z którym nie łączyły go żadne stosunki prawne i któremu nie podlegał służbowo), z pominięciem powoda, lecz właśnie od powoda jako swojego pracodawcy.

Sekwencja powyższych zdarzeń prowadzi do wniosku, że pracownicy powoda, mając wiedzę o (...) GmbH (...) jako zleceniodawcy pozwanego, nawiązali współpracę z H., z pominięciem pozwanej spółki. Takie właśnie zachowanie (przejęcie klienta) było obwarowane karą umowną zastrzeżoną w pkt 5 zleceń transportowych.

Należy dodać, że brak wcześniejszej współpracy powoda z H. wynika również z przedłożonego przez powoda zestawienia transportów wykonywanych na rzecz H.. Obejmuje ono jedynie okres od VII do XII 2008 (k. 295). Także zaniechanie złożenia rejestru sprzedaży, mimo wezwania (k. 279), przekonuje Sąd Apelacyjny (na co pozwala art. 233 § 2 k.p.c.), o słuszności twierdzenia pozwanego, iż powód nie współpracował z (...) GmbH przed podjęciem współpracy z pozwanym.

W wyniku powyższej oceny Sąd Apelacyjny uznał za wykazane przez pozwanego, że powód naruszył umowny zakaz z pkt 5 zleceń transportowych, podejmując bezpośrednią współpracę z (...) GmbH, co uprawniało pozwanego do naliczenia z tego tytułu kary w wysokości 99.489 zł.

Warto zauważyć, że zeznający w sprawie świadkowie obu stron oraz pracownik spółki (...) potwierdzili powszechność praktyki zastrzegania zakazu przejmowania klientów i obwarowywania karą naruszenia tego zakazu, zresztą powód także stosował tę praktykę (por. k. 159). Zeznania prezesa zarządu pozwanego i byłego prezesa zarządu powoda wskazują natomiast, że strony jednakowo rozumiały sens zakazu, a w szczególności jako „klienta” rozumiały bezpośredniego zleceniodawcę transportu, nie zaś firmę tożsamą ze wskazanym w zleceniu transportowym miejscem załadunku czy odbioru towarów. Przyjęcie, jak sugeruje powód, iż klientem pozwanego miałyby być firma wskazana w zleceniu jako miejsce załadunku czy odbioru towarów, jest irracjonalne, gdy w branży powszechnie wiadomo, że duże firmy, takie jak (...), zlecają transport dużym firmom spedycyjnym, takim jak (...) GmbH. Tym samym klientem dla pozwanej spółki może być wyłącznie H., jako zlecający transport.

Jako niezasadny ocenił Sąd Apelacyjny zarzut bezskuteczności, czy nieważności zastrzeżenia z pkt 5 ze względu na sprzeczność z zasadami współżycia społecznego. Po pierwsze, w nawiązaniu do wystąpienia pełnomocnika powoda na rozprawie apelacyjnej wskazać trzeba, iż stan faktyczny niniejszej sprawy jest odmienny od ustalonego w sprawie I ACa 1515/13. Po drugie, można by co najwyżej rozważać bezskuteczność omawianego postanowienia umownego w tym znaczeniu, że kary nie dało by się skutecznie dochodzić, gdyby powodowi nie byli znani klienci pozwanego, a taką sytuację, co do spółki (...), w niniejszym przypadku wykluczono. W świetle powyższego bez znaczenia pozostaje podnoszona przez powoda okoliczność, iż nie otrzymał od pozwanego listy jego klientów. Zarzut niejasności zapisu o karze umownej Sąd Apelacyjny ocenia jako sformułowany jedynie na potrzeby niniejszego procesu, skoro z zeznań byłego prezesa zarządu powoda i z treści pochodzących od powoda zleceń transportowych wynika jednoznacznie, że

w istocie nie było między stronami sporu ani wątpliwości – przynajmniej w trakcie realizacji przedmiotowych zleceń – co do sensu zakazu

i znaczenia pojęcia „klienta”, firmy posługującej się podwykonawcą. Powód przyjmował liczne zlecenia pozwanego i sam zlecał przewozy pozwanemu na analogicznych warunkach, tj. z zastrzeżeniem analogicznego zakazu i kary.

Oceniając postanowienia dotyczące kary umownej zawarte w pkt 5 zleceń pozwanego, Sąd Apelacyjny nie stwierdził ich sprzeczności z zasadami współzycia społecznego. W szczególności wysokość kary odpowiadała zwyczajowo stosowanej w branży transportowo-spedycyjnej, w tym karze zastrzeganej przez powoda, istotnie odbiegając od kary żądanej w sprawie I ACa 1515/13 (200.000 euro). Nadto kary

w wysokości 30.000 euro nie można uznać za niewspółmierną czy też rażąco wygórowaną, jeśli mieć na uwadze koszty związane z pozyskaniem „dużego” klienta zagranicznego, wartość usług świadczonych na rzecz pozwanego przez powoda (200.000 zł), jak podaje były prezes jego zarządu. Również okres zakazu

z pkt 5 (12 m-cy od wykonania zlecenia), nie był znaczny (w sprawie sygn. akt

I ACa 1515/13 3 lata). Co istotne, zakaz konkurencji obejmował tylko podjęcie bezpośredniej współpracy z klientem drugiej strony (w sprawie sygn. akt

I ACa 1515/13 zakaz dotyczył także współpracy pośredniej) w ramach pośrednictwa, czy podwykonawstwa. Co również istotne, wysokość kary należy przede wszystkim odnosić do negatywnych skutków utraty klienta strategicznego.

W realiach funkcjonowania branży nie sposób też uznać – jak sugeruje powód – że wprowadzenie spornego zakazu jest czynem nieuczciwej konkurencji.

Jeśli powód naruszył ważny i wiążący go zakaz, podejmując bezpośrednią współpracę z (...) GmbH (...), pozwany był uprawniony do naliczenia kary umownej w wysokości 99.489 zł i potrącenia jej z dochodzonymi

w niniejszym postępowaniu wierzytelnościami powoda. Tym samym za skuteczne należało uznać potrącenie z noty kompensacyjnej 38/2008 r. (k. 132), nawiązującej do noty obciążeniowej (...) (k. 166), ponieważ ta właśnie nota dotyczyła kary naliczonej za podjęcie współpracy z (...) (por. k. 164-166).

Z uwagi jednak na to, że w nocie kompensacyjnej (...) pozwany

wyraźnie określił należności, z których potrąca karę, ustalenie rodzajowego

i kwotowego zakresu potrącenia wymagało zestawienia kwot i faktur ujętych

w nocie kompensacyjnej (...) z fakturami i należnościami objętymi pozwem

i zaskarżonym wyrokiem. Nie wszystkie bowiem faktury ze wskazanej wyżej noty objęto pozwem, a potrącenie wywołało skutek jedynie co do tych należności, które wymieniono w nocie kompensacyjnej (...) i były dochodzone w niniejszej sprawie.

Dokonane wedle powyższych kryteriów zestawienie potwierdziło skuteczność potrącenia co do 67.632,08 zł.

Na powyższą sumę składają się zobowiązania pozwanego ujęte w nocie kompensacyjnej (poz. 4, 7-12, 14-21), tj.:

- (...) na kwotę 6.448,36 zł z terminem płatności do 22.08.2008 r.,

- (...) na kwotę 6.550,52 zł z terminem płatności do 22.08.2008 r.,

- (...) na kwotę 7.509,72 zł z terminem płatności do 22.08.2008 r.,

- (...) na kwotę 6.088,96 zł z terminem płatności do 22.08.2008 r.,

- (...) na kwotę 6.550,52 zł z terminem płatności do 25.08.2008 r.,

- (...) na kwotę 6.451,75 zł z terminem płatności do 24.08.2008 r.,

- (...) na kwotę 6.550,72 zł z terminem płatności do 25.08.2008 r.,

- (...) na kwotę 7.776,95 zł z terminem płatności do 5.09.2008 r.,
- (...) na kwotę 4.375,19 zł z terminem płatności do 6.09.2008 r.,
- (...) na kwotę 4.453,01 zł z terminem płatności do 6.09.2008 r.,
- (...) na kwotę 3.684,78 zł z terminem płatności do 1.09.2008 r.,
- (...) na kwotę 5.640,25 zł z terminem płatności do 12.09.2008 r.,
- (...) na kwotę 2.434,67 zł z terminem płatności do 14.09.2008 r.,
- (...) na kwotę 5.670,95 zł z terminem płatności do 14.09.2008 r.,
- (...) na kwotę 3.743,69 zł z terminem płatności do 14.09.2008 r.,

oraz objęte przedmiotowym pozwem i ustalone przez Sąd I instancji (k. 956, tj. pierwsze 16 pozycji).

Należności z tego tytułu zasądzone zostały zaskarżonym wyrokiem w pkt 1 w pierwszych ośmiu odnośnikach (tj. od kwoty 10.299,60 zł do kwoty 11.849,31 zł).

Kwota 10.299,60 zł (pozostała po uwzględnionym w częściowo prawomocnym wyroku Sądu Okręgowego z dnia 4.08.2010 r. potrąceniu kwoty 17.277,95 zł, z dochodzonej przez stronę powodową kwoty 27.577,56 zł płatnej do dnia 22.08.2008 r.), obejmuje pozycje 4, 6-9 z noty kompensacyjnej (...),

kwota 6.451,75 zł obejmuje poz. 11 z noty kompensacyjnej (...),

kwota 13.101,24 zł obejmuje poz. 10 i 12 z noty kompensacyjnej (...),

kwota 3.684,78 zł obejmuje poz. 17 z noty kompensacyjnej (...),

kwota 7.776,95 zł obejmuje poz. 14 z noty kompensacyjnej (...),

kwota 8.828,20 zł obejmuje poz. 15 i 16 z noty kompensacyjnej (...),

kwota 5.640,25 zł obejmuje poz. 18 z noty kompensacyjnej (...),

kwota 11.849,31 zł obejmuje poz. 19-21 z noty kompensacyjnej (...).

Rozważając skuteczność powyższego potrącenia, z uwagi na akcentowany przez Sąd I instancji odroczonej przez pozwaną, wskazany w nocie obciążeniowej (...)termin płatności naliczonej kary umownej, Sąd Apelacyjny za pozwanym przyjął za wiążące (i skuteczne) ponowione oświadczenie o potrąceniu, zawarte w piśmie z dnia 9.03.2009 r. (k. 131). Wprawdzie pozwany odwołuje się tam do wcześniejszego oświadczenia o potrąceniu, jednak jednoznacznie z w/w pisma wynika wola potrącenia tych samych, skonkretyzowanych wierzytelności powoda

z konkretnymi wierzytelnościami pozwanego. W konsekwencji należało uznać, że we wskazanym wyżej zakresie, tj. co do kwoty 67.632,08 zł, potrącenie wywołało skutek na dzień 6.11.2008 r., kiedy to obie wierzytelności (tj. pozwanej z tytułu kary umownej naliczonej powodce za podjęcie współpracy z firmą (...) oraz powodowej spółki z tytułu wynagrodzenia za wykonane usługi transportowe), stały się wymagalne. W tym też zakresie wygasły wówczas wierzytelności dochodzone przez powoda w niniejszej sprawie.

Z tych wszystkich względów za częściowo uzasadnione Sąd Apelacyjny uznał podniesione przez pozwanego w apelacji zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. i art. 498 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. i zmienił zaskarżony

wyrok, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., przez obniżenie zasądzonej nim kwoty do 88.571,62 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwot częściowych.

Powyższa zmiana przełożyła się na zmianę orzeczenia o kosztach postępowania przed Sądem I instancji, o których rozstrzygnięto w oparciu

o art. 100 k.p.c., mając na uwadze, że strony w równych częściach wygrały niniejsze postępowanie, zaś koszty strony powodowej za postępowanie przed Sądem Okręgowym i pierwsze postępowanie przed Sądem Apelacyjnym wyniosły

łącznie 19.455,08 zł (w tym: 8.674,08 zł – opłata sądowa od pozwu; 9.917 zł –

koszty zastępstwa prawnego za dwukrotnie toczące się postępowanie przed

Sądem I instancji i pierwsze postępowanie apelacyjne; 864 zł – opłata sądowa od apelacji), zaś koszty strony pozwanej wyniosły łącznie 19.127 zł (w tym: 9.917 zł – koszty zastępstwa prawnego za dwukrotnie toczące się postępowanie przed

Sądem I instancji i pierwsze postępowanie apelacyjne; 1.399 zł – zaliczki na wydatki sądowe związane z tłumaczeniami i przesłuchaniem świadków; 7.811 zł – opłata sądowa od pierwszej apelacji pozwanej). W tej zaś sytuacji koniecznym stało się zasądzenie od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwoty 165 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Z

kolei na podstawie art. 113 u.k.s.c. należało nakazać

obu stronom uiszczenie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Opolu,

po 313,08 zł, z tytułu wydatków sądowych poniesionych tymczasowo ze środków budżetowych.

W pozostałym zakresie apelacja strony pozwanej podlegała oddaleniu jako nieuzasadniona. Pozwany nie wykazał, by powód podjął, z naruszeniem zakazu ustanowionego w pkt 5 zleceń transportowych, współpracę z (...) GmbH&Co.KG Sucursal en Espana. Zeznania pracownika hiszpańskiej spółki, powołanego na powyższą okoliczność, nie wniosły nic istotnego do sprawy, gdyż świadek nie miał żadnej wiedzy o współpracy powoda ze spółką (...), zabrakło też jakiegokolwiek innego dowodu zaświadczonego o zakazanej współpracy z tą spółką.

Nie jest tu znaczące zaniechanie przez powoda złożenia rejestru sprzedaży za 2008 r. obejmującego hiszpańską spółkę (...), skoro – jak podał powód – w jego rejestrze ta spółka nie figuruje, ponieważ nie prowadzono z nią bezpośredniej współpracy. Trzeba też podkreślić, że to na pozwanym spoczywał ciężar wykazania, że zakaz współpracy z (...) rzeczywiście został przez powoda naruszony.

Jeśli zatem pozwany nie był uprawniony do naliczenia powodowi kary umownej

w wysokości 106.644 zł, w tym zakresie oświadczenie o potrąceniu należało uznać należy za bezskuteczne, bo dotyczące nieistniejącej wierzytelności.

Do rozpoznania wniosku powoda o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania zabezpieczającego, stosownie do art. 745 § 1 k.p.c., właściwy jest

Sąd Okręgowy, któremu Sąd Apelacyjny przekaże akta sprawy wraz z tym wnioskiem.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie

art. 100 k.p.c. Powód wygrał to postępowanie w 57%, jego koszty wyniosły 2.700 zł. Koszty pozwanego, którego wygrana wynosi 43%, zamykają się kwotą 10.511 zł. Ostatecznie należało zasądzić od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.980 zł [(10.511 zł x 43%) – (2.700 zł x 57%)].

MR-K